

Handläggare
Susanne Forss Gustafsson
Telefon: 0850822064

Till
Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd
2022-08-25

Förskolerapport 2021

Yttrande till kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Hägersten-Älvsjö stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har i uppdrag från kommunfullmäktige att årligen ta fram en förskolerapport som en del av det systematiska kvalitetsarbetet. Förskolerapporten för år 2021 innehåller slutsatser utifrån huvudsakligen tre områden; Personalens utbildningsnivå och faktiska förutsättningar för uppdraget, Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning samt Fortsätt utveckla bilden av likvärdig kvalitet i stadens förskola. Förvaltningen delar i stort den övergripande bilden som presenteras i rapporten men ser utvecklingsmöjligheter i framtagnandet av den och i analyserna av underlaget till rapporten. I ärendet belyser förvaltningen hur arbetar sker inom stadsdelen med de frågor som har fokus i rapporten och ger exempel på vilken typ av fördjupade analyser som skulle kunna bidra till en fördjupad analys.

Bakgrund

Utbildningsnämnden har i uppdrag från kommunfullmäktige att årligen ta fram en förskolerapport. Förskolerapporten syftar till att ge en stadsövergripande bild av både fristående och kommunal förskola i Stockholms stad 2021. Kommunstyrelsen har remitterat förskolerapport 2021 till stadsdelsnämnden för yttrande.

Ärendet

Att beskriva kvalitet i förskolan i Stockholms stad innebär att ge en bild av stadsdelsnämndsområdenas olika förutsättningar, utvecklingsarbeten och behov. Detta för att skapa underlag för huvudmannens övergripande kvalitetsarbete och beslut. Mot denna bakgrund är strukturell kvalitet och strukturella förutsättningar utgångspunkten i Förskolerapport 21.

Förskolerapporten baseras bland annat på offentlig statistik och uppgifter från SCB, Skolverket, Sweco och ILS (stadens system för integrerad ledning och styrning). Stadsdelsförvaltningarna redovisar underlag till rapporten utifrån utvecklingsområden och nationellt angelägna områden för förskolan. Rapporten grundar sig också på uppgifter från förskolor med enskilda huvudmän.

Det framkommer i rapporten en samsyn av vilka som är de viktigaste utvecklingsområdena. Områdena handlar om kompetensförsörjning, kompetensutveckling och att utveckla underlagen för att kunna bedöma utbildningens måluppfyllelse i förhållande till läroplanens mål. Det pågår ett flertal utvecklingsinsatser inom dessa områden på olika nivåer i staden.

Utbildningsförvaltningen har samlat in underlag för jämförelse mellan förskolor i egen och enskild regi av bland annat språkutvecklande arbete samt av förutsättningarna för att tillgodose barn i behov av extraordinärt stöd. Rapporten konstaterar att det finns behov av att ta fram fler och bättre underlag för att kunna jämföra kommunal och enskilt driven förskola. Metoder för uppföljning på stadens nivå behöver anpassas för att kunna bedöma och utveckla kvaliteten och likvärdigheten för alla barn i Stockholms stads förskola.

Fortsätt utveckla bilden av likvärdig kvalitet i stadens förskola
Olika underlag till Förskolerapport 2021 visar att det är svårt att fånga likvärdig kvalitet i den kommunala förskolan på övergripande nivå. Underlagen visar bland annat;

- För att kunna bedöma likvärdig kvalitet oavsett huvudman i staden behöver metoder för uppföljning på stadens nivå anpassas för att kunna ge fler jämförbara underlag.
- Väsentligt är att uppföljningen fokuserar på de centrala förutsättningar arbetslagen ges för att omsätta det nationella uppdraget för förskolan.
- Det är viktigt att beakta arbetslagens faktiska förutsättningar i förhållande till de ökade nationella kraven på förskolan som skolform.
- Forskning visar samstämmigt att förskolans möjlighet att vara utjämnande är avhängigt av att den är av hög kvalitet. Den viktigaste faktorn för hög kvalitet är personalens utbildningsnivå och möjlighet till kompetensutveckling.

Andra faktorer som påverkat

Ett avsnitt i rapporten behandlar *Covid 19-pandemins* konsekvenser för förskolan. År 2021 har pandemin fortsatt påverka förskolan i Stockholms stad. Utvärderingar visar att förskolorna har upprätthållit sin samhällsbärande verksamhet under pandemin. Utvärdering visar också att stadsdelsförvaltningarna gjort ett gediget arbete med att informera och att hålla kontakten med de vårdnadshavare som inte lämnade sina barn på förskolan på grund av oro kring smittspridning.

Antalet barn år 2021 har minskat mer än vad befolkningsprognosen visat. Även detta är en viktig faktor och som påverkar organisationen av och förutsättningarna för förskolan i staden.

Fokusområden för förskolerapport 21

Förskolerapporten innehåller slutsatser utifrån följande områden.

- Personalens utbildningsnivå och faktiska förutsättningar för uppdraget
- Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning
- Fortsätt utveckla bilden av likvärdig kvalitet i stadens förskola

Förskolerapport 2021 föreskriver att åtgärder inom dessa områden därmed bör prioriteras för att förbättra kvaliteten och likvärdigheten för alla barn i Stockholms stads förskola.

Sedan 2020 års förskolerapport syns en utveckling inom flera områden. Till exempel visar uppföljningen på tydligare styrning av det språkutvecklande arbetet och en tydligare organisation för att säkerställa undervisning enligt skollagen i de kommunala förskolorna. Samtidigt finns flera utvecklingsbehov. En stor andel av medarbetare i stadens förskolor saknar utbildning för pedagogiskt arbete med barn enligt rapporten. Det är bland annat mot denna bakgrund angeläget att gå igenom arbetslagens faktiska förutsättningar att genomföra det nationella uppdraget för förskolan. Många av de medarbetare som redovisas här har dock utbildning för arbete med barn men som inte är godkänd av Skolverket. Det kan exempelvis handla om att medarbetaren inte har fullständig gymnasiekompetens.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för förskola. De fackliga organisationerna informeras på samverkansgrupp 9 augusti 2022.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Avdelningen för förskola i Hägersten-Älvsjös stadsdelsförvaltning har bidragit till Förskolerapport 2021 genom skriftligt underlag samt deltagande i så kallade beredningsforum vid Utbildningsförvaltningens förskoleavdelning. Underlaget omfattar frågor inom de tre fokusområdena; Personalens utbildningsnivå och faktiska förutsättningar för uppdraget, tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning samt fortsatt utveckla bilden av likvärdig kvalitet i stadens förskola.

Hägersten-Älvsjö avdelning för förskola delar i stort den övergripande bilden som presenteras i rapporten och ser utvecklingsmöjligheter i framtagandet av den och i analyserna av underlaget till rapporten.

Personalens utbildningsnivå och faktiska förutsättningar för uppdraget

Rapporten visar att ”utmaningarna med att uppfylla läroplansuppdraget blir större om en stor andel av medarbetarna i förskolan saknar utbildning för pedagogiskt arbete med barn. Det är alltså angeläget att utveckla utbildningsinsatserna för medarbetare utan utbildning för arbete med barn.”

Utbildning till barnskötare

I rapporten redovisas personalens utbildningsnivå och enligt den tillhör cirka 37 procent (36 procent i Hägersten-Älvsjö) av antalet anställda i kommunala förskolor kategorin personal med övrig utbildning. Det vill säga att de enligt Skolverkets definition saknar relevant utbildning för arbete med barn. Även i denna fråga saknar förvaltningen fördjupade analyser av bakomliggande orsaker till siffrorna. Särskilt intressant är det då staden länge satsat på att fortbilda utbildade barnskötare på Midsommarkransens gymnasium vars utbildning inte är godkänd enligt Skolverket och därför inte räknas i deras statistik. Det är en ettårig utbildning som omfattar 1300 gymnasiepoäng och följer Skolverkets nationella yrkespaket för arbete med barn i förskola. Yrkespaketet är dock inte utformade för att ge en fullständig gymnasieexamen. Hägersten-Älvsjö har använt denna fortbildning för att utbilda utbildade barnskötare som en medveten strategi att höja kompetensen hos medarbetare.

Insats planeras som avser att erbjuda stärkt yrkesspråk i svenska
Rapporten visar också att det finns behov av kompetensutveckling i svenska för medarbetare. Även inom Hägersten-Älvsjös kommunala förskolor finns detta behov och förvaltningen planerar utbildning för att möta behovet och motivera berörda medarbetare att fortbilda sig inom svenska språket.

Tillgång till förskola

Tillgång till förskola och tidigare förberedelser för fortsatt utbildning är av stor betydelse för att barn ska få likvärdiga möjligheter. I Hägersten-Älvsjö finns ett högt antal inskrivna barn inom förskola, 96,9 % för år 2021. Förvaltningen arbetar för att nå och identifiera grupper och personer som kan behöva mer specifik information om stadsdelens förskolor och värdet av att barn går i förskola. I detta förebyggande arbete satsar förvaltningen på insatser via öppna förskolan och introduktionsförskolan. Dessa verksamheter goda möjligheter att nå nya grupper och enskilda för att vidga intresse och insikt om förskolans betydelse för barns utveckling.

Fortsätt utveckla bilden av likvärdig kvalitet i stadens förskola

Förvaltningen instämmer med rapportens konstaterande i att det finns behov av att ta fram fler och bättre underlag för att kunna jämföra kommunal och enskilt driven förskola. Metoder för uppföljning på stadens nivå behöver anpassas för att kunna bedöma och utveckla kvaliteten och likvärdigheten för alla barn i Stockholms stads förskolor.

Analys är avgörande för att förstå förskolans komplexa uppdrag med nationella, stadsövergripande samt stadsdelspecifika mål inom respektive fokusområde. Slutsatser och analyser av de fokusområden som lyfts i rapporten hade med fördel kunnat göras i en mer utvecklad dialog med skolchefer och utredare/utvecklare från respektive stadsdel.

Förvaltningen hade gärna sett och haft nytta av fördjupade resonemang och analys kring det sjunkande barnantalet i staden och i stadsdelen då detta har haft och fortsätter ha betydande påverkan på förskolornas förutsättningar.

Stora variationer i barnantal över året påverkar möjligheten att erbjuda utbildning och undervisning med hög kvalitet. I Hägersten-Älvsjö finns normalt en årsvariation av antal inskrivna barn i förskolan. När denna variation är stor och tillsammans med ett vikande barnantal påverkar de förskolornas förutsättningar att använda och fördela resurser effektivt. Osäkra befolkningsprognoser försvårar ytterligare förskolans förutsättningar att planera och fördela resurserna. Verksamheten blir svårare att planera och genomföra med kontinuitet och kvalitet då bemanning och verksamhet kontinuerligt behöver anpassas efter förändrade förutsättningar.

Stadsövergripande och fördjupad diskussion och analys skulle därför vara till hjälp för att möta de konsekvenser som ett vikande barnantal för med sig.

Förbättrad arbetssituation

Tre års uppföljning av handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för förskollärare och barnskötare visar att samtliga stadsdelsförvaltningar har genomfört insatser för att förbättra arbetssituationen. Utbildningsförvaltningen har under 2020 och 2021 via en extern forskningsstudie följt upp hur förskolans personal uppfattar villkor och organisation i relation till ett närvarande och pedagogiskt ledarskap. Studien visar en komplex bild av varierande strukturella förutsättningar för personal och ledare att kunna genomföra läroplansuppdraget. Upplevelsen av arbetssituationen färgas av de faktiska förutsättningar som råder i det sammanhang personalen verkar.

En faktor i Hägersten-Älvsjö som kan påverka arbetssituationen är årsvariationen i antal inskrivna barn. Förskolor med kapacitet att ta emot fler barn än vad som är inskrivna är, när det är stor efterfrågan på platser, viktiga för att erbjuda förskoleplats inom garantitid. För de aktuella förskolorna innebär det dock ständiga förändringar i barngrupperna då vårdnadshavare ofta väljer att byta förskola då det finns en ledig plats närmare hemmet. Detta ställer stora krav på förskolans medarbetare och organisation att både balansera undervisning och förändringar i barngrupperna och samtidigt balansera bemanning i relation till barnantal

Förvaltningen menar även att insatser för att minska skillnader i strukturella förutsättningar såsom socioekonomiska förutsättningar, personalens utbildning och kunskaper i svenska språket med mera måste ske parallellt med insatser för att förbättra arbetsmiljön för förskolans medarbetare.

Underlag och analys för detta behöver utvecklas för att kunna ge indikation på att förskolans resurser står i proportion till uppdraget. Viktiga resurser i sammanhanget är förskolepengens storlek, medel till barn i behov av extra resurser, möjlighet till stödfunktioner för förskolan, satsningar på fortbildning för personal och vikarieersättning.

Gunilla Davidsson
Stadsdelsdirektör
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsförvaltning

Katarina Odén-Ryhede
avdelningschef
Hägersten-Älvsjö
stadsdelsförvaltning

Bilagor

Remissunderlag Förskolerapport - Förskolor i Stockholm 2021

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Davidsson, stadsdelsdirektör	2022-08-09
Katarina Odén-Ryhede, avdelningschef	2022-08-08